

Film w szkole

Chcecie oglądać w szkole ze swoimi uczniami i uczennicami filmy? Zastanawiacie się co wam wolno, a czego nie? Kiedy oglądanie filmów jest w szkole legalne? Kiedy możemy to robić bez żadnych dodatkowych opłat? Zapraszamy do skorzystania z naszego, krótkiego przewodnika.

Artykuł 27 ustawy o prawie autorskim

Najważniejszą zasadą, którą należy się kierować, jest ta z art. 27 prawa autorskiego, która mówi, że

“instytucje oświatowe (...) mogą na potrzeby zilustrowania treści przekazywanych w celach dydaktycznych (...) korzystać z rozpowszechnionych utworów w oryginale i w tłumaczeniu oraz zwielokrotnić w tym celu rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów.”

Na tej podstawie szkoły mogą legalnie i bezpłatnie, bez pytania nikogo o zgodę (ani twórców ani organizacji zbiorowego zarządzania takich jak ZAiKS) organizować pokazy filmów.

Co to oznacza?

Możecie pokazać uczniom film w szkole pod warunkiem, że będzie on ilustrował treść danej lekcji lub innych zajęć dydaktycznych. **Cel dydaktyczny będzie tutaj najważniejszy, dlatego też na niego trzeba zwrócić szczególną uwagę.**

Niestety w ustawie brak definicji celu dydaktycznego, stąd w praktyce pojawia się wiele wątpliwości czym jest działalność dydaktyczna. Należy jednak uznać, że będzie to zarówno nauczanie przedmiotów, jak i działalność statutowa szkół taka jak zajęcia pozalekcyjne, wycieczki, lekcje wychowawcze czy kółka zainteresowań.

O ile pokaz filmu na lekcji nie budzi wątpliwości odnośnie realizacji celu dydaktycznego, to już odtworzenie filmu w świetlicy czy bibliotece po zakończeniu zajęć szkolnych traktowane jest często jako rozrywka dla uczniów. Z tego powodu organizacje zbiorowego zarządzania (np. ZAiKS) lub firmy reprezentujące twórców (np. MPLC) zgłaszają się do placówek oświatowych z żądaniem wykupienia licencji na odtwarzanie filmów. Jednak pokaz w świetlicy, czy w czasie zajęć dodatkowych też może odbyć się zupełnie legalnie i bez uiszczania dodatkowych opłat przez szkołę.

Kiedy instytucja oświatowa może legalnie, bez opłat i pytania o zgodę może zorganizować pokaz filmu?

1. Czy pokaz filmu służy realizacji celu dydaktycznego?

Najłatwiejszą i nie budzącą żadnych wątpliwości sytuacją jest oglądanie adaptacji lektur szkolnych, filmów historycznych, czy filmów przyrodniczych, nie oznacza to jednak, że innego typu filmy nigdy nie będą spełniały niezbędnych wymogów. Ważne jest jednak parę rzeczy, o których musimy pamiętać pokazując film na lekcji.

Wymieńmy je:

- tematyka filmu musi odzwierciedlać, nawiązywać, ilustrować lub rozszerzać tematykę lekcji lub zajęć
- wykorzystanie filmu powinno mieć na celu podniesienie jakości zajęć dydaktycznych
- pokaz powinien być obudowany zajęciami dydaktycznymi: prelekcją, debatą po pokazie, warsztatami, ćwiczeniami

Dlatego niezależnie od tego, czy pokaz odbywa się w ramach lekcji, czy poza nią (w świetlicy lub bibliotece) będzie on możliwy bezpłatnie i bez konieczności pytania o zgodę, jeśli np. po wyświetleniu filmu odbędzie się krótka dyskusja na jego temat.

2. Czy pokaz jest zamknięty i przeznaczony tylko dla twoich uczniów lub uczniów z twojej szkoły?

Nie ma tu znaczenia miejsce, w którym odbywa się pokaz. Jeżeli film będziecie pokazywać nie jednej, a paru klasom na raz, nadal możecie korzystać z wyjątku edukacyjnego. Uczniowie mogą być równie dobrze na zielonej szkole, z wizytą w domu kultury lub na lekcji geografii. Zamknięty pokaz dla uczniów z rodzinami niestety może już wzbudzać więcej wątpliwości.

3. Czy za pokaz nie są pobierane opłaty, służy on wyłącznie celom niekomercyjnym, odbywa się w ramach działalności edukacyjnej szkoły, a nie prywatnej firmy, która prowadzi swoją działalność w szkole?

Jeżeli odpowiedzieliście twierdząco na powyższe pytania, możecie śmiało pokazać film. Aby móc łatwo udowodnić, że pokaz danego filmu spełnia cele dydaktyczne warto wpisać takie zajęcia w plan pracy szkoły i zamieszczać informacje w dzienniku. Dzięki temu możecie uniknąć dodatkowych tłumaczeń. Pamiętajcie, jeżeli pokaz filmu, który zorganizowaliście spełnia wszystkie wcześniej wymienione wymogi, nie ma obowiązku płacić żadnym organizacjom zbiorowego zarządzania np. ZAiKS-owi.

4. Chcesz zorganizować pokaz filmu online?

Nauczyciel lub uczeń może także zorganizować pokaz filmu online. Ważne, żeby pokaz spełniał powyższe kryteria a dodatkowo był zamknięty dla ograniczonego kręgu uczniów lub nauczycieli, którzy są zidentyfikowani przez placówkę oświatową. Wtedy również nie potrzeba zgody ani nie ma obowiązku zapłaty organizacjom zbiorowego zarządzania za pokaz filmu.

Co jeszcze warto wiedzieć?

Imprezy szkolne - art. 31 ustawy o prawie autorskim

W 2015 roku wprowadzono do ustawy o prawie autorskim nową formę dozwolonego użytku edukacyjnego, która zapewnia możliwość odtwarzania filmów w czasie imprez szkolnych i akademickich. Warunkiem takiego odtworzenia jest to, aby pokaz był bezpłatny, urządzenia i nośniki służące odtworzeniu znajdowały się w tym samym miejscu co publiczność (w skrócie oznacza to, że raczej powinna być to płyta dvd, a nie film online) oraz nie łączy się z tym osiąganie pośrednio lub bezpośrednio korzyści majątkowej. Ważne jest także, aby artyści, wykonawcy lub osoby odtwarzające utwory nie otrzymali za to wynagrodzenia. Imprezą szkolną może być np. spotkanie filmowego klubu dyskusyjnego.

Udostępnianie materiałów edukacyjnych uczniom

Zarówno nauczyciele, jak i uczniowie mogą legalnie kopiować, skanować i nagrywać materiały edukacyjne, w tym filmy. Jednak o ile w ramach zajęć szkolnych możliwe jest obejrzenie całego filmu, to skopiować i rozdać uczniom możemy tylko jego fragmenty.

Legalność źródła

Wyświetlając uczniom film w trakcie zajęć szkolnych powinniście zadbać o to, aby pochodziły one z legalnego źródła. Ustawa nie precyzuje jednak na czym powinna polegać staranność w weryfikacji legalności źródła. Więcej na ten temat pisze Krzysztof Siewicz w swojej publikacji ["Czy można korzystać z utworów z nielegalnych źródeł"](#). Więcej na temat legalnych źródeł można dowiedzieć się z publikacji ["Przewodnik po otwartych zasobach edukacyjnych."](#)

Instytucja oświatowa

Placówki, które mogą korzystać z prawa autorskiego do celów edukacyjnych to między innymi:

1. przedszkola
2. szkoły (na każdym poziomie edukacyjnym)
3. poradnie psychologiczno-pedagogiczne
4. placówki oświatowo-wychowawcze
5. placówki kształcenia ustawicznego
6. młodzieżowe ośrodki wychowawcze
7. placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne

Przykłady szkolnych spotkań z filmem

1. "Noc filmowa - trudne dorastanie" - pokaz trzech filmów dotyczących problemów wychowawczych poprzedzony serią lekcji wychowawczych.
2. Pokaz filmu animowanego na świetlicy przed zajęciami z tworzenia własnych animacji poklatkowych.
3. Wesele kontra Wesele - pokaz filmu "Wesele" Wajdy i filmu "Wesele" Smarzowskiego w czasie omawiania dramatu Wyspiańskiego.
4. Spotkania Szkolnego Koła Filmowego.

5. Projekt od Meliesa do Lucasa - motyw kosmosu w kinematografii. Projekt zakończony pokazem wybranych filmów.
6. Wycieczka "Śladami filmowej Warszawy", podczas której uczniowie oglądają film o mieście.
7. Dzień dziecka z filmem - impreza szkolna, w czasie której poszczególne sale zamieniają się w sale kinowe, a uczniowie wybierają, który film chcą oglądać. Filmy pochodzą z zasobów biblioteki szkolnej, a wszystkie pokazy są całkowicie bezpłatne.

Takie działania mogą budzić wątpliwość lub łamią prawo:

1. Włączenie przez nauczycielkę na świetlicy filmu dzieciom.
2. Umieszczenie na portalu YouTube filmu "Potop", tak aby uczniowie mogli go obejrzeć w domu.
3. Włączenie filmu sensacyjnego na zastępstwie lekcji matematyki.

Centrum Cyfrowe pracuje na rzecz zmiany społecznej wykorzystując potencjał technologii cyfrowych. Skupiamy się na edukacji i kulturze, promując otwartość: współpracę opartą na dzieleniu się zasobami i wiedzą. Przełączamy społeczeństwo na cyfrowe.

www.centrumcyfrowe.pl

Publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa 4.0 Międzynarodowa - pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Cyfrowego.

Pełna treść licencji jest dostępna na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.pl>.
Zezwala się na dowolne wykorzystywanie treści publikacji pod warunkiem wskazania autorstwa Centrum Cyfrowego oraz podania informacji o licencji